

tanulók a számolási készségnek más és más szintjére értek már el.

Az ilyen matematikai kör vezetése nagyon átgondolt munkatervet kíván a vezető tanártól, s nem csekély munkatöbbletet jelent neki. Viszont talán a legnagyobb eredményt adja minden tanári munka között. S a tanárnak ez mindig éppen elegendő, hogy átgondolkodott óráinak fáradságát feledni tudja.

Teljesen hasonló szempontok kell vezessék egy átfogóbb ifjúsági szaklap összeállítását is. Az ilyenek nagy előnye, hogy az egyes iskolák között lévő diszparitást kiegyenlíti (ami mindig és kiküszöbölhetetlenül fenn fog állni) viszont letagadhatatlan hátránya az egyes iskolák önálló munkájával szemben, hogy épen a vezető tanár egyénisége és az iskola tradíciója vész el, hiszen az ilyen átfogóbb ifjúsági lap szerkesztője — ha még olyan erős egyéniség is — menthetetlenül személytelenné válik landó és sokirányú hatás következtében.

De matematika Janus arcának másik oldalát csak ezeken keresztül mutathatjuk meg diákjainknak.

Dombi Béla.

A szülői értekezletek kívánatos alakja.

A szülői értekezleteket az az elgondolás hívta életre, hogy az iskola és a szülői ház közötti kapcsolatokat mélyítsék és a szorosabb, céltudatos együttműködés a gyermekek nevelésében minél több hasznot, áldást hozzon.

Ha nép- és középiskoláink ezirányú tevékenységét figyelemmel kísérjük, sajnálattal állapíthatjuk meg, hogy a szülői értekezletek szokásos módja csak nagyon kevésbé szolgálja a szülő és az iskola közelebbségét, a kölcsönös megértés elősegítését s a nemes ügy érdekében való tudatos és kívánatos együttműködést.

Már a cím is rideg és merev. Az „értekező” szóra (értekezni-értekezés szócsalád) ugyanis egy hivatásos „előadó” és az előadó, vagy a felolvasó tudományos gondolatmenetéhez felemelkedni akaró hallgatót képzelünk magunk elé. Ebből az elképzelésből származnak azok a szépen kicirkalmazott, esetleg innen-onnan nagy fáradsággal ő szeirt felolvasások, amelyek nehezen, — vagy egyáltalában nem — érthetők meg és így gyakorlati szempontból értéktelenek. Az ilyen „előad sok” még azokban a szülőknél is idegenkedést okozhatnak az iskola iránt, akik különben jó magaviseletű és jól tanuló gyermekeik révén nyugodtan, sőt örömmel vennének részt a szükségesnek tartott együttműködés alkalmain a gyermek fejlődése érdekében. Viszont maguk a tanítók is terhesnek, kellemetlennek látják a saját „előadóként” való szereplésüket, mert hiszen ez egy tanítási napnál jóval nagyobb terhet jelent számukra*)

*) Nem azokra a tanítóokra, tanárookra gondolok, akiknek a szülői értekezleteken való részvétel és a szülővel való néhány tájékoztató szót váltás is nagy megerőltetést, terhet jelent. Mint pl. arra a tanítótársamra, aki egy tervbe vett szülői értekező előtt — melyre az iskola összes tanulóinak szüleit meg kellett volna hívni az osztálytanítóknak — ezt a kijelentést tette: „Én ki sem hirdetem az osztályomnak, hogy a szülők ne alkalmatlankodjanak!”

Először is a címet kellene megváltoztatni és — bár kevésbé hangzatos és hatásos, de — sokkal célszerűbb volna, ha ezeket az alkalmakat szülői „megbeszélésnek“ neveznénk. Így a tanító nem érezné főfeladatának, hogy valami rendkívüli alkotással álljon a szülők elé, hanem a címből kiérezné a siker első feltételét: a közvetlen érintkezési mód biztosítását. Akkor jobban tudnák az iskolai nevelők az édesanyák, édesapák gondjait, nehézségeit, kérdéseit magukévá tenni és így igazi segítőtársaként állanak a szülők előtt. Csak ilyen szándékú beszélgetések lehetnének alkalmasak arra, hogy a tanító a szülők gondolkodását megértve; kételyeiket megismerve, tanácsával segítségükre lehessen és a gyermekek javát szolgáló tennivalókat közösen, kölcsönös bizalommal megbeszélhessék.

Szerencsés megoldás az, amikor a szülői értekezleteket nem az egész iskola számára, hanem osztályonként tartják, vagyis ahol csak egy-egy osztály növendékeinek a szüleit hívja össze az osztálytanító, osztályfőnök. Minden egyes osztálynak ugyanis mások az időszerű kérdései és az egyes osztályokba járó növendékek egyéni vonásai is sok különbséget mutatnak a nevelés sikere érdekében meggondolni-, vagy tennivalóknak. Azonkívül a szülők ugyanazon osztályba járó gyermekeinek barátsága, a közös érdeklődési kör, a hasonló hibák, vagy nehézségek bizalmasabb légkört, meghittebb érintkezési módot teremthetnek (már a kisebb létszám miatt is!), ahol a jelenlevők nyugodtan, minden biztatás nélkül is elő mernek állni kérdéseikkel, tapasztalataikkal.

Kívánatos volna, hogy ezeken a szülői összejöveteleken előadás helyett azoknak az időszerű kérdéseknek a megbeszélésével foglalkoznának a családi és iskolai nevelők, amelyek egy-egy osztály növendékeit közvetlenül érintik. Az egyes kérdések, tanulmányi, nevelési útmutatások így mindenkit érdekelnének, mindenkire egyformán vonatkoznának és minthogy a gyakorlati élet hozta őket felszínre, azonnal alkalmazhatók is lennének.

A szülői gondolkodás fejlesztése érdekében sokat jelentene, ha a megbeszélések bizonyos sorrendben, azaz rendszer szerinti összeállításban töltenék ki a rendelkezésre álló időt. E célból mondanivalóinkat három csoportba foglalhatjuk: 1.) A növendék tanulására vonatkozó utasítások, felvilágosítások. 2.) Az erkölcsi nevelés kérdéseinek alkalomszerű megbeszélése. 3.) Az egyes növendékek tanulmányi előmeneteléről való beszámoló.

A növendékek tanulására vonatkozó utasítások azt a célt szolgálnák, hogy a szülőket tájékoztassuk: mit, hogyan kívánunk a gyermekeiktől az egyes — különösen a nehézséget okozó — tantárgyak keretében. Sokan ugyan azt tartják, hogy a szülőket az oktatás módszeres elveibe „beavatni“ felesleges. E sorok szerény írója azonban több évi ilyen tapasztalata alapján állítja, hogy a tanítás módszerének a szülőkkel való megismertetése felmérhetetlen hasznot jelent töként az alsóbb — és pedig az első — osztályokban. Sok szülőben ugyanis megvan az a hajlandóság, hogy a gyermeket otthon tanítgassa, gyakoroltassa, de vagy nem ért hozzá, vagy másként, más módszer szerint foglalkozik a gyermekével. Mindkét esetben nemcsak a tanító, de a gyermek

is kárát vallja a buzgóságnak. Sokszor még bosszúságot is okoznak — különösen a népiskolákban — a gyermek által közvetített megjegyzések, tüzengetések a nevelőnek, szülőnek egyaránt, holott mennyi áldás fakadhatna a szülők ilyen irányú buzgalmából ránk, nevelőkre is, hiszen minden segítségük — főként mulasztások alkalmával — egyzersmind a tanító munkáját könnyíthetné meg.

Minden magyarázatnál maradandóbb hatású és eredményesebb útmutató lehetne a szülők számára, ha évenként néhány alkalommal megengednék, hogy a tanítást meghallgathassák. Különösen az elemi iskola alsóbb osztályaiban van ennek igen nagy jelentősége, mert a szülők legnagyobb része rendelkezik annyi tudással, hogy ezen a fokon taníthassa gyermekét, ellenőrizze a tanulás módját. Másrészt egy-egy növendék tanulmányi előmenetelére, haladására, későbbi önművelési törekvéseire döntő jelentőségű a minél biztosabb, minél tökéletesebb alapterakás, amit az otthoni helyes irányú segítség hathatósan támogathatna.

Avégből, hogy a szülőknek ne kelljen a szülői megbeszélésekre és a tanítások meghallgatására is külön elfáradniok, a két összejövetelt egymás után tarthatjuk meg. A tanítás bemutatására természetesen a növendékeket is rendeljük be. Lehetőleg olyan délutánt válasszunk ki, (nem szombatot) amelyen valamilyen külön elfoglaltság miatt az iskolába a gyermekeknek amúgy is be kell jönniök. A népiskola egésznapos tanítása esetén a délutáni utolsó órát lehet erre a célra felhasználni, amire a szülőket a gyermekek útján meghívjuk.

Ez a meghívás nem csak egyszerű kijelentés formájában hangozzék el! Sok szülőnek ugyanis (a szegényebb néposztály köréből) bizonyos kisebbségi érzése van, amely őt az ilyen összejövetelektől távoltartja. Ugy érzi, hogy az ő jelenléte felesleges. Ezt a gátlást leküzdhetjük azzal, ha nemcsak a jól tanuló, a tehetősebb, egyben öntudatosabb gyermekek szüleihez leszünk kedvesek, hanem a szerény, az élet gondjaitól komorrá vált, jelentéktelenségük teljes tudatában levő édesanyák-, édesapákhoz is, s ha ezeknek a gyermekeknek külön is hangsúlyozzuk, hogy szeretnénk, ha a szüleikkel is beszélgethetnénk. Abból a célból, hogy ez az összejövetel még vonzóbb legyen, mindig keressünk valami fontos megbeszélni valót, amire a gyermekek még biztosabban elhívják szüleiket és amelyre a hozzátartozók érdeklődéssel is jönnek. Az év elején pl. a szükséges könyvek írószerek, napi elfoglaltság, iskolai szabályok ismertetése, — évközben egy-egy gyermekek által rendezendő előadás, kirándulás, egyenruha, oltás, járvány elleni védekezés megbeszélése és sok más efféle közérdekű dolog kerülhet sorra.

A szülők számára rendezett tanítási órán eltérünk az órarendben megszabott foglalkoztatástól és azokat a tantárgyakat vesszük elő, amelyek otthoni helyes gyakorlására az egyes osztályok növendékeinek a legnagyobb szükségük van. A népiskola alsóbb osztályaiban pl. a számolás, olvasás, írás, — ez utóbbi különösen ott, ahol a zsinórirás tanítására tértek át — továbbá a III.—IV. osztályban a helyesírás, nyelvi magyarázatok, (főként magyaros beszéd) földrajz, — a középiskolák alsóbb tagozatában a számtan és helyesírás gyakorlásán kívül

az idegen nyelvek tanítási módszerének bemutatása jelentene a szülőknek és általuk a gyermekeknek is könnyebbséget. Ilyenkor lehetne a szülőket ráeszméltetni arra, hogy gyermekeik képességeinek megítélésében nem elég tárgyilagosak, ezenfelül a tanítók, tanárok nevelői magatartásáról, türelméről, szakképzettségéről, jóindulatáról a gyermekek sokszor téves tájékoztatása helyett saját maguk győződhetnek meg.*)

A kiválasztott tantárgyból lehetőleg minden gyermeket kérdezzünk a szülők jelenlétében. Ügyeljünk arra, hogy egy-egy gyermek inkább kevesebbet feleljen; amelyik gyermek pedig nem tud felelni, azt ne szégyenítsük meg, hanem nyugodt segítséssel, biztató szóval igyekezzünk rávezetni a megoldásra, miközben a szülők is megtanulják a helyes segítő és gyakoroltatási módot.

A népiskola felsőbb osztályaiban — különösen falun — ezt a szülők jelenlétében rendezett gyakorló órát észrevétlenül népnevelésre használjuk fel. A tantárgy, illetve a tanítási, beszélgetési egység kiválasztásában az illető vidék felnőttein tapasztalható hiány, vagy hiba legyen az irányadó. Ahol például a lakosság nem egészen magyar érzésű, ott egy történelem-tanítás keretében a hazafias érzés, nemzeti öntudat, felelősség domborodjék ki; ahol ritka a békés, erkölcsös családi élet, ott az állampolgári kötelességeket és jogokat, vagy olvasmányok tárgyalásával a családtagok kötelességeit, alkalmazkodását, az erkölcsi élet követelményeit, az erkölcsi törvények áthágásának előbb, vagy utóbb bekövetkező bűnhődéseit tárgyaljuk, ahol a meggondolatlan költsékezés terjedt el, ott a beosztásról, takarékosagságról, nemes szórakozásokról, egykés vidéken az egyke veszedelmeiről, nemzetpusztító hatásáról tájékoztassuk a jelenlevőket. A célszerű táplálkozás, tüdőbaj, vagy más népbetegség elleni védekezés, az egészséges lakás, a csúnya beszéd, a családi élet rendje, stb. mind nagyon alkalmasak a megfelelő és kínáló nevelői vonatkozások felhasználására. Az a fontos, hogy szinte észrevétlenül eszméltessük a tanulságokra a gyermekekkel folytatott beszélgetés közben: a nemes elhatározások így önként, mintegy szükségszerűen ébrednek a hallgatóság lelkében. E célból igen hasznos a gyermekekhez közelálló példákra utalás, valamint rövid kis elbeszélések, történetek felolvasása is. Így a növendékek hozzászólásaiból észrevétlenül a szülők is okulnak, sőt gyermekeik éleslátásától, ítéleteitől tartva maguk is jobban vigyáznak majd magatartásukra. Ez már nagy népnevelési eredmény! Egy-két újabb tanult szavallattal, énekszámval, esetleg néhány percig tartó kis szindarab előadásával (amelyet a tanulók csekély irányítással maguk is megtanulhatnak), élénkíthetjük, hangulatossá is tehetjük a tanításunkat, hogy a hozzátartozókban kedvet ébresszünk a további összejövetelekhez. Az ilyen „bemutató” órára azzal az indoklással hívjuk el a szülőket, hogy jöjjenek el, hallgassák meg, mit tudunk már, vagy hogyan szoktunk tanulni. Erre főként az elemi iskola alsóbb osztályaiban van szükség.

A gyakorló óra végén a növendékeket hazaküldjük, mert ekkor következik a tulajdonképeni „megbeszélés” a szülőkkel. A tanulmányi

*) Célszerű a legnagyobb tanteremben hátul, a gyermek mögött lévő padokon, vagy székeken elhelyezni.

foglalkoztatások tárgyalása során röviden megjelöljük azokat a módokat, amelyekkel a bemutatott gyakorlásra hivatkozva a gyermekeket a megértéshez, a jobb eredményhez el lehet juttatni.

A szülői megbeszélések második része a leglényegesebb, amennyiben itt az erkölcsi nevelés kérdéseit és tennivalóit beszéljük meg. Mindenekelőtt az iskolai rendtartás kerülhet szóba, azután a nemes jellem kialakításának számos feltétele. A megbeszélések tárgya a helyi viszonyok, osztályok és nemek kívánalmai szerint különböző és az osztályok emelkedésével egyre tágabb körű lehet. (Kívánatos a nevelés sikere érdekében legalább 3—4 éven át a felmenő rendszer alkalmazása.) Főként a társadalmi rend érdekében szükséges erkölcsi szabályokat és a mindennapi élet erkölcsi követelményeit célszerű megvilágítani. Fontos, hogy az emberi cselekedetek korlátait a tanító ne határozott tilalom alakjában állapítsa meg mintegy rákényszerítve a hallgatóságra, hanem olyan ügyesen irányítsa a megbeszélést, hogy az erkölcsi fogyatékoságok szomorú következményeivel a hallgatóság önként belássa az előtte feltárt helyzetekben és közös elhatározásra jusson a tanítóval az intézkedés kérdésében. Érezzék meg a szülők, hogy a szórakozóhelyek látogatása, a késő esti órákban az utcán való kószálás, a meg nem felelő könyvek olvasása elleni határozat a gyermek *érdekében* jön létre. A felsőbb osztályokban (a IV. osztálytól kezdve) a valláserkölcsi érzés, viselkedés, öltözködés, szórakozás, önállóság irányításán kívül a pályaválasztás kérdéseiben is igen hasznos útbaigazítást adhatnak a nevelők.

A megbeszélések harmadik része, ha nem az éveleji megbeszélésről van szó, a tanulmányi eredményről való beszámoló lehet. Legjobb névsor szerint sorravenni a növendékeket és a róluk alkotott bírálatot tapintatosan megmondani. Vigyázni kell arra, hogy a szülők önértetét meg ne bántsuk. Még ha elégtelen osztályzata is van valamiből egy gyermeknek, ne jelentsük ki könyörtelenül a szomorú tényt, hanem előbb mondjunk a gyermek viselkedéséről egy kevés — mindenki feltehető — jót és azután jegyezzük csak meg, hogy „kár, hogy ehhez, vagy ahhoz a tárgyhoz nincs nagy kedve”, hogy „ez vagy az a tárgy nem érdekli; jobban is mehetne”, vagy „ebben a tárgyban a leggyengébb, jó lenne, ha otthon ebből a tárgyból kissé foglalkoznának vele, de majd többször feleltetem, hogy javíthasson”, stb. Így a szülő nem fogja magát megbántva érezni és nem megy majd haza azzal a szégyenkezéssel, hogy az ő gyermekét gyenge tehetségűnek nyilvánították. Inkább a legközelebbi családlátogatás alkalmával négy szemközt mondja a tanító az illető szülőnek, hogy bizony baj van, nagyon gyengén áll a gyermek. Népiskolában különösen azért is van szükség ilyen irányú kíméletre, mert a tapasztalat azt igazolja, hogy azok a gyermekek a legvásottabbak, a leghanyagabbak, akiknek vagy napszámba jár még az édesanyjuk is, vagy pedig beteg és így nincs aki fegyelmezze őket aki a tanulásukat ellenőrizzé. Ilyen esetben a sors mostohaságát azzal a biztatással igyekezzünk enyhíteni, hogy ha a gyermek nagyobb lesz, majd megkomolyodik, megokosodik.

Végül még hátra van annak a megállapítása: hogyan készüljön, az iskolai nevelő ezekre a „megbeszélések”-re?

Elsősorban is nagyon lelkiismeretesen és több munkával, mint a szokásos szülői értekezletekre! Az óhajtott beszélgetések sikere érdekében állandóan figyelemmel kell kísérni a növendékek magatartását, az általánosabb hiányokat, hibákat, kihágásokat és ezeket mind fel kell jegyezni. Jó előre el kell gondolni az időszerű kérdéseket is és a tanulmányi előmenetelről havonkénti osztályozás alapján pontos kimutatás készítése szükséges. Határozott és pontos felvilágosítást egy-egy növendékéről csak így adhat a tanító a szülőnek, aki csak így tudhatja meg, hogy melyik tantárgyból kell pl. a gyermekét nagyobb szorgalomra buzdítani, szigorúbban ellenőrizni. A gyermek egészségi állapotában beállott változásokra (látás, hallás, vérszegénység, testtartás, stb.), esetleg orvosi beavatkozások szükségességére is fel kell a szülők figyelmét hívni.

A megbeszélések sikerének legfontosabb feltétele a tanító egyénisége: gyermekszeretete, türelme, példás élete, hivatástudata, bizalmat keltő jóindulata a gyermekekkel és szülőkkel szemben egyaránt. A példás élet, a hivatástudatból fakadó áldásos működése az idők bármilyen viharában is a tekintély legbiztosabb alapja. Lelki erőt, összhangot, derűt, meglegedést, nyugalmat, boldogságot ad, természetes tehát, hogy az ilyen élet helyesnek, kívánatosnak, követésre méltónak bizonyul.

Ha a szülőnek alkalma van látni a gyermekekkel való foglalkozás nehéz és fárasztó munkája közben is a nevelő türelmét, jóindulatát, gyermeke jövődjé sorsával való törődését, sokkal többre becsüli gyermeke tanítóját és az iskolát. Szívesen feltárja majd nehézségeit, gondjait később is gyermeke volt nevelőjének, akinek tanácsait majd nemcsak elfogadja, hanem meg is tartja.

Ez a szülői értekezletek távolabbi célja, eszményi rendeltetése.

Evva Leona.

A tizéves „Láthatár“.

Örömmel üdvözljük a „Láthatár“¹⁾ tizedik évfolyamát a mellékleteként megjelenő „Kisebbségi Körlevél“²⁾-lel együtt. Eddigi törekvéseivel már igen sokat használt a magyar nemzetnevelés ügyének: figyelte és feltárta a kisebbségi sorsra kényszerített magyarság helyzetét,

¹ *Láthatár* kisebbségi kultúrszemle, a középeurópai népek és a külföldi magyar szórványok szellemi életének figyelője. Megjelenik havonta. Felelős szerkesztő: Csuka Zoltán. Kiadja a Studium Könyvkiadó Rt, Szerkesztősége és kiadóhivatal: Budapest, VII, Baross-tér 15.

² Kisebbségi körlevél (A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet közleményei) Igazgató: Faluhelyi Ferenc dr. egyetemi ny. r. tanár. Kiadja az Egyetemi Kisebbségi Intézet, Pécs, melynek „mint egyetemi tudományos jellegű intézménynek, főcélja az egyetemi ifjúságnak a nemzeti kisebbségi kérdések terén tudományos alapon való oktatása és munkáltatása. Célja olyan, hivatása magaslatán álló nemzedékek kiképzése, mely a magyar és a magyarországi nemzeti kisebbségek jogi, kulturális és gazdasági helyzetét ismeri és értékelni tudja. A nemzetpolitikai törekvéseket csak tigyeli de azoktól mindenkor távol áll. Vallja, hogy a szentistváni állameszme a különböző magyar nemzetiségek békés együttélésén épül fel, ami azonban mindegyik részéről csak megértéssel és nem erőszakos eszközökkel munkálható és biztosítható“. (VI. évf. I. sz. I. o.)